

De virtuele verbinding van Oud Charlois

Datum: Juni 2010
Module: AR 0551/0552/0553
Urban Design: People, Pedestrians and Public Space 2010 Q4
Project: Tracking Assisted Living
Begeleiders: F. van der Hoeven
O. Trienekens
Studenten: Marcel Bos
1560395
Ido Sokolov
1135643
Antal Bos
1162616

Voorwoord

De herontwikkeling van een wijk brengt de vele verschillende onderdelen van de omgeving en de vele verschillende meningen samen om een visie op een locatie te creëren. De essentie van herontwikkeling wordt gevormd door een inventief proces dat gebruik maakt van de vele verschillende ontwerpcriteria, om de omgeving socialer, meer openbaar en gelukkiger te maken. Daarom moeten stedenbouwers generalisten zijn, in staat om diverse specialisten en technici bij elkaar te brengen om een gezamenlijke visie te ontwikkelen.

Volgens IRDES, jan 2008 zal in 2050 een derde van de Europese bevolking bestaan uit ouderen. De vraag hierbij is of wij gesteld staan voor zo'n grote verandering. Na de babyboom periode vergrijst Europa langzaam maar zeker. Ouderen hebben meer tijd om deel te nemen aan de sociale activiteiten, maar door angst en mobiliteitsverlies worden de ouderen juist hierin afgeremd. Tegelijkertijd worden de systemen van gezondheidszorg en economie in toenemende mate belast door de vergrijzing.

Op 21 april 2010 zijn wij begonnen met dit project. Het project was een studievak van TUD, uitgevoerd bij de Veldacademie in Rotterdam. Als wij nu hierop terugkijken, zien wij dat het geen gemakkelijke opdracht was. Tot nu toe hebben wij gestudeerd en nagedacht in de TUD omgeving. Op de Veldacademie echter werden wij voor het eerst geconfronteerd met een praktische vraag, hoe het sociale beleid t.a.v. ouderen in rekening genomen dient te worden. Dit heeft onze manier van denken behoorlijk veranderd. "Out-of-the-box denken" is een eenvoudig credo, maar des te moeilijker om daadwerkelijk in uitvoering te brengen.

Derhalve willen wij graag Otto Trienekens en Frank van der Hoeven bedanken voor hun inzet tijdens onze zoektocht naar de mogelijke oplossingen voor deze sociaal aangelegde opgave.

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inhoudsopgave	5
Inleiding	6
Het onderzoek	7
De Context	7
Sociaal isolement, eenzaamheid en sociale binding	8
Context	9
Het wijkmodel van de STAGG	10
Woon zorgzones in Nederland	10
Woonzorgzones Rotterdam	11
GPS Onderzoek	12
GPS Conclusies	15
Verloren ruimtes	17
Geo Informatie Systeem	20
Doelstelling	22
Uitwerking	23
Sociale media	24
Participatie Projecten	25
Mogelijke Uitwerkingen Participatie Projecten	30
Interactieve elementen (Toolbox)	35
Criteria Concept straatbeeld woonzorgzone	38
Conclusie	40
Nawoord	42
Bronvermelding	43

Inleiding

Op 4 mei jongstleden is er op de Veldacademie te Rotterdam een onderzoek van start gegaan naar de mobiliteit van senioren. Dit naar aanleiding van de toekomstige intenties van de gemeente Rotterdam, die per wijk een woonzorgzone wil realiseren. Dit onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op senioren die in Oud Charlois woonachtig zijn.

In ons onderzoek hebben we als uitgangspunt genomen dat we het sociale isolement van de senioren willen verminderen en het gevoel van eenzaamheid willen voorkomen. Daarnaast hebben wij ons de opgave gesteld om senioren van Oud Charlois weer binding met de wijk terug te geven.

Dit rapport is als volgt opgebouwd; als eerst zullen we de problemen die in de wijk Oud Charlois spelen in het licht stellen. Hierop volgend zullen we het huidige woon-zorg systeem uitleggen. Zoals deze nu wordt ontwikkeld in Nederland en de intenties van de gemeente Rotterdam.

Daarna zal ons veldonderzoek worden uitgelegd met de bijbehorende resultaten en anamneses. Vanuit deze aannemens hebben we interventies gemaakt om ons uitgangspunt te kunnen realiseren.

Fig. 01, tracks (Bron: Ass L)

Fig. 02, GPS (Bron: tudelft)

Onderzoek

>> De Context

Het onderzoek werd gehouden in de wijk Oud Charlois, een wijk in Rotterdam die wordt gekenmerkt door een oude dorpskern en een zeer diverse bevolking.

De wijk Oud Charlois is eigenlijk een oud agrarisch dorp uit de 15e eeuw. In 1895 werd het dorp echter geannexeerd door de stad Rotterdam die zijn havens zag groeien voorbij de oude dorpskern van Oud Charlois. Door grote herstructurering is vanaf de jaren 30 van de vorige eeuw een grote hoeveelheid woningen toegevoegd aan het historische dorpje.

Fig. 03, Rotterdam centrum + zuid (Bron: GeoLoket TUDelft)

De deelgemeente Charlois heeft op het moment 63.713 inwoners (COS bevolkingsmonitor 2010), de wijk Oud Charlois heeft hiervan ruim 13 duizend inwoners waarvan slechts een kleine 12% 65 jaar en ouder is. In 1991 lag dit percentage nog op 17,5%, wat een duidelijke uitstroom weergeeft. Senioren geven aan dat de faciliteiten in andere wijken, als IJsselmonde, vaak beter zijn, en dat er meer open ruimte is. Daarnaast geven senioren aan dat, doordat veel vrienden en familie al zijn weggetrokken, zij ook overwegen hun te volgen. Onderliggend blijkt de veranderde bevolking, met de daarbij gepaarde cultuurverschillen, een grote rol te hebben gespeeld. (GPS onderzoek, Veldacademie, 2010)

Fig. 04, De Oude Kerk in Oud Charlois (Bron: S.J. de Waard)

Fig. 05, Frans Bekkerstraat in Oud Charlois. (foto: A.H. Bos)

Onderzoek

>> Sociaal isolement, eenzaamheid en sociale binding.

Van de Nederlanders die ouder zijn dan 18 jaar leeft zo'n 6% in een sociaal isolement. Van de mensen die 65 jaar en ouder zijn leeft zo'n 12% in een sociaal isolement. Een sociaal isolement betekent dat mensen vaak weinig of geen betekenisvolle contacten hebben en zich daar eenzaam en ongelukkig bij voelen. Als een bevolkingsgroep ouder wordt bestaat er een grotere kans op een sociaal isolement. Men behoort daarnaast dan ook sneller in de risico groep waar nieuwe contacten maken steeds lastiger wordt (Hortulanus et al, 2004). Als mensen ouder worden neemt het persoonlijk netwerk geleidelijk af. Dit gebeurt vaak doordat familie en vrienden wegvallen door ziekte, sterfte of vermindering van mobiliteit. Dit hoeft echter niet te betekenen dat ouderen dan per definitie eenzaam zijn. De oorzaak van een sociaal isolement ligt vaak bij een ingrijpende gebeurtenis zoals het overlijden van de partner of door ernstige gezondheidsproblemen. (Tijhuis, 1994) Als een ziekte dan ook nog eens fysieke beperkingen met zich mee brengt, wordt het steeds lastiger om deel te nemen aan het sociale leven en brokkelt het netwerk steeds verder af.

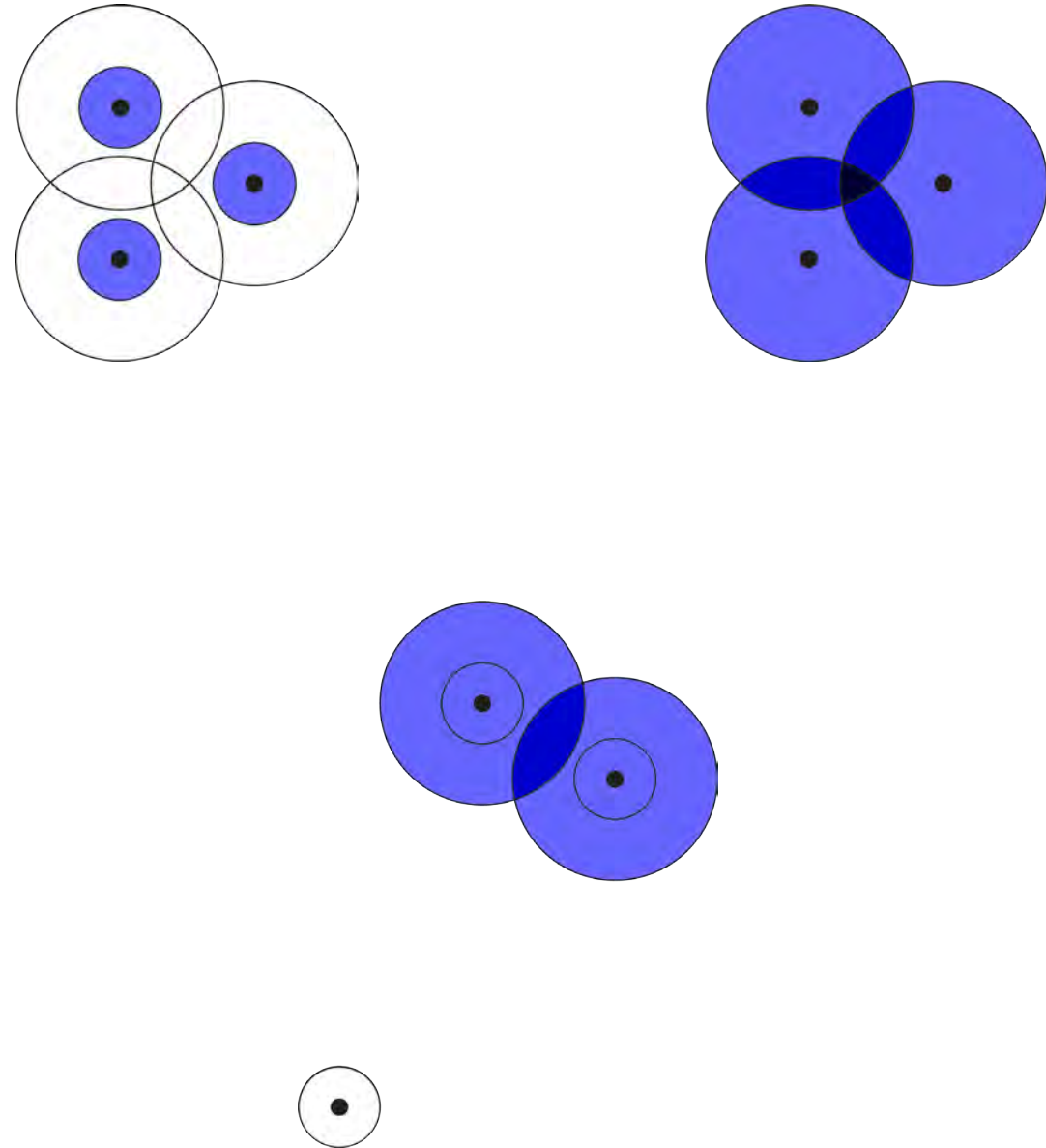

Fig. 06, Schematisering van sociale isolatie (Bron: I. Sokolov)

Ook in Oud Charlois is hier regelmatig sprake van, maar ook eenzaamheid is een veel voorkomend probleem. Hierbij is er wel degelijk sprake van een (klein) sociaal netwerk maar deze wordt slecht onderhouden of de aanwezige contacten voldoen niet aan hun wensen. Als senioren verhuizen naar een andere locatie, voor bijvoorbeeld een veranderde zorgvraag, kan het voorkomen dat mensen hun contacten minder zien. Daarnaast geeft het verhuizen vaak al een grote impact op senioren en is nieuwe contacten leggen vaak moeilijk. Eenzaamheid, en in het uiterste geval een sociaal isolement, ligt dan al snel op de loer. Als mensen nog thuis wonen is het vaak lastig om eenzaamheid of een sociaal isolement te herkennen. Zij zijn aansluiting met de samenleving kwijtgeraakt en kiezen voor een overlevingsstrategie zodat ze niet opvallen en niemand last bezorgen. Zelfredzaamheid en onafhankelijkheid zijn noodgedwongen geworden. Daarnaast zijn zij niet geneigd om hulp van anderen te vragen, doordat zij te onzeker zijn, teleurgesteld of vaak zijn afgewezen. Het initiatief moet dan van buiten komen. (A.Machielse, Geron, 2006).

Daarnaast kent Oud Charlois een ander probleem wat directe sociale contacten leggen moeilijker maakt voor senioren, namelijk het gebrek van sociale binding met de wijk. In de sociale index van Rotterdam komt naar voren dat de wijk een van de laagste scores heeft op dit gebied. Dit komt mede doordat men vaak een korte verblijfsduur in de wijk heeft. De inwoners verhuizen relatief veel en vaak en maken zo geen directe binding met de buurt. Ook taalproblemen en gezondheidsproblemen werken hier in het nadeel (sociale index Rotterdam 2009). Het gevolg kan zijn dat burens elkaar niet snel kennen en dus ook niet snel zullen helpen. Mantelzorg is tegenwoordig een noodzakelijkheid in de zorg en bij gebrek aan sociale contacten op korte afstand is dit vaak

moeilijk realiseerbaar. Een gebrek aan sociale binding met de wijk kan tevens het gevolg hebben dat inwoners geen verantwoordelijkheid voelen voor de openbare ruimte en daarmee dan ook minder waarde aan hechten. Zo kan verloedering en vervuiling ontstaan die weer een gevoel van onveiligheid geven. Zo kan een wijk in een neerwaartse spiraal raken doordat oorzaak en gevolg elkaar versterken. Om te voorkomen dat mensen uit hun sociale netwerk moeten verhuizen bestaat er een nieuwe typologie van zorg, de woonzorgzones. Deze moeten tegemoet komen aan de veranderde eisen van senioren die de maatschappij van hun eist.

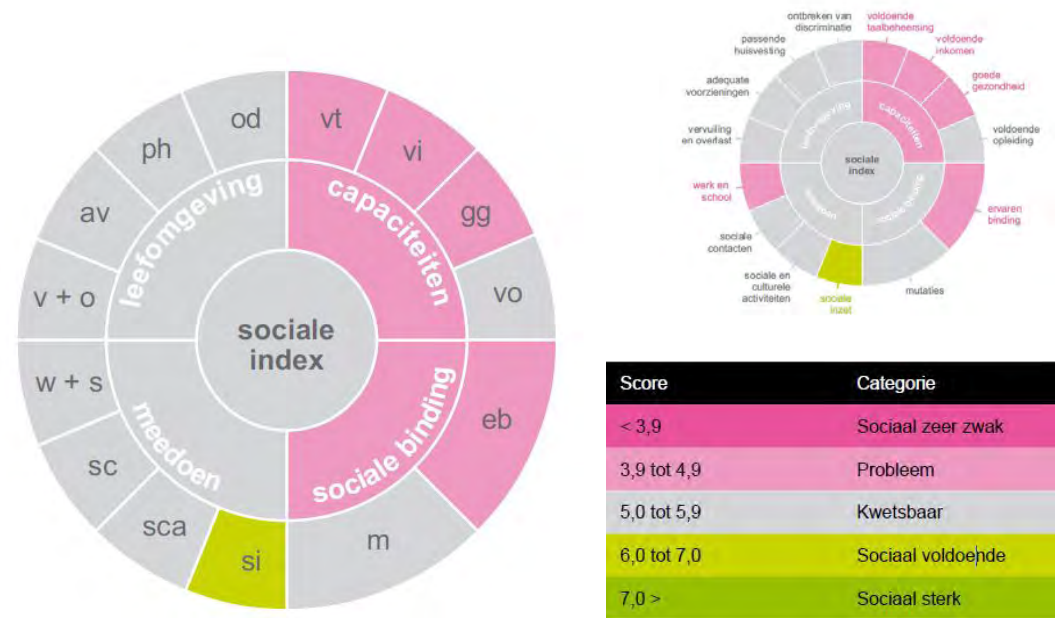

Fig. 07, Sociale index Rotterdam 2010, Oud Charlois (Bron: COS.NL)

Onderzoek

>> Het wijkmodel van de STAGG

In 1995 werd het boek "Verblijven of wonen", zorg voor ouderen" van de Stichting Architectenonderzoek Gebouwen Gezondheidszorg" gepresenteerd. Hierin werden planologische modellen van stadswijken van ca 10.000 huishoudens beschreven. Deze wijkmodellen waren destijds geïnspireerd op de ouderenzorg in de Scandinavische landen waar gemeenten in sterke mate de regie over wonen, zorg en welzijn in handen hadden. Deze stadswijken hadden een compleet pakket voorzieningen op alle zorgniveaus, op basis van de scheiding van wonen en zorg. Het model maakte in het boek een onderscheid tussen zorg en dienstverlening (incl. welzijnsdiensten); beide konden zowel worden gehaald, als aan huis worden gebracht, vanuit het wijkdienstencentrum. Dit wijkdienstencentrum bestond uit een zorgkruispunt, een activiteitencentrum en een coördinatiepunt. Rond het wijkdienstencentrum was een aantal groepswoningen geclusterd voor degenen die 24-uurszorg nodig hebben (met name dementerende ouderen), maar ook een aantal zelfstandige zorgwoningen voor degenen die slechts service of intervalzorg behoeven. Elders in de wijk waren daarnaast nog twee tot drie kleinere activiteitencentra met dagopvang gesitueerd, met kleinere aantallen groepswoningen en zorgwoningen er omheen. (Aedes-Arcades Kenniscentrum Wonen-Zorg, 2001)

>> Woon zorgzones in Nederland

De woonzorgzone is tegenwoordig een gebied binnen een wijk of deelgemeente waar optimale zorg kan worden geboden. Hier zijn de condities zijn gecreëerd voor de gehele levensloop van de mens. Huizen zijn dan bijvoorbeeld zo aangepast dat ook senioren eenvoudig in hun eigen huis kunnen blijven wonen, naarmate zij ouder worden. Zorg is geclusterd en daardoor zijn de verschillende typen van zorg over een breed scala aan te bieden. De woonzorgzones bevatten nu over het algemeen speciale ouderen huisvesting waaraan verschillende faciliteiten zijn gekoppeld. Daarnaast wordt er nu vaak een gebied rondom deze huisvesting ingericht als locatie waar mensen 24 uur per dag extramurale zorg kunnen krijgen. Deze worden dan gecoördineerd vanuit een ouderen huisvestingslocatie en dienen een gebied van ca 1 km. In dit gebied is dan ook gewenst om huizen aan te passen aan de verwachte eisen van de minder valide mensen. Zo moet er een gebied ontstaan waar mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

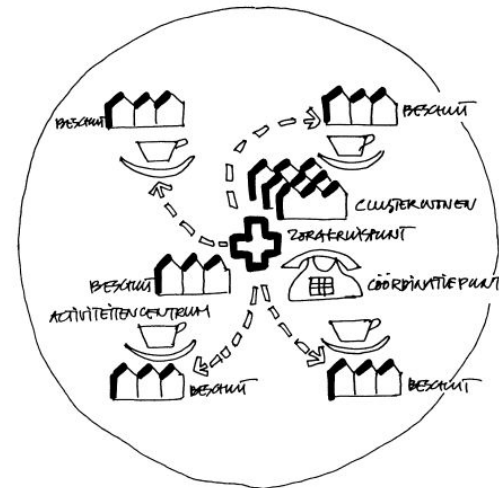

Fig. 08, STAGG model van woonzorgzones (Bron: Aedes-Arcades)

Onderzoek

>> Woonzorgzones Rotterdam

Tegenwoordig zijn er verspreid over Nederland al ca 90 van deze locaties gereed. Rotterdam is nu van plan om ca 50 van deze woonzorgzones in te richten in de verschillende wijken van de stad. Sommige wijken zijn al in een vergevorderd stadium, zoals IJsselmonde, maar andere wijken zoals Oud Charlois zijn pas in de opstart fase. De oudere wijken in de stad hebben vaak een onvoldoende aanbod van huizen die geschikt zijn voor minder validen. Ook Oud Charlois heeft een veelal verouderde woningvoorraad die vaak niet geschikt zijn voor senioren. De portiekflats hebben vaak nog geen lift en zijn vaak relatief onrendabel aan te passen. Ook zijn er relatief veel beneden/boven woningen in het gebied waarbij de grondgebonden woning ook nog eens een vrij hoge drempel heeft.

Tegenwoordig vertrekken ouderen vaak vanuit Oud Charlois naar de rand gemeentes van Rotterdam, maar ook naar omliggende deelgemeentes van Charlois zoals IJsselmonde, waar investeringen al eerder zijn gedaan voor ouderen huisvesting. Hier zijn vaak de faciliteiten beter qua zorg en infrastructuur.

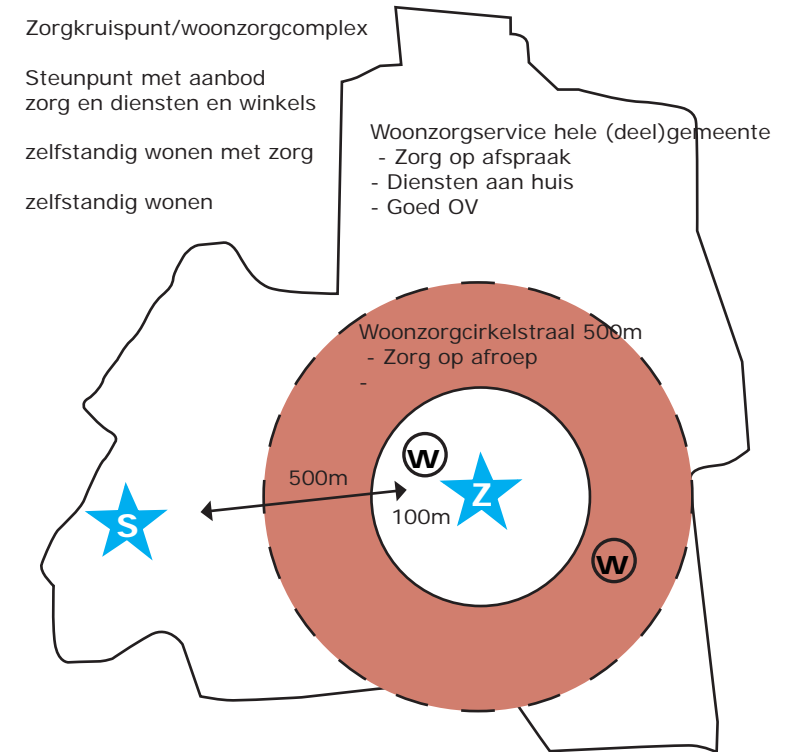

Fig. 09, Model woonzorgservice (Bron: Gemeente Rotterdam)

Onderzoek

>> GPS Onderzoek

Voor dit project hebben 12 studenten van de TU Delft, praktijk onderzoek gedaan in de vorm van GPS tracking. Dit hield in dat wij 40 inwoners van de wijk Oud Charlois doormiddel van GPS werden getraceerd. Om zo hun mobiliteitspatronen te bepalen. Dit GPS apparaat onthield waar de participanten waren geweest en hoe lang zij zich daar bevonden. Hierna zijn de gegevens van alle personen uitgelezen en geanalyseerd. Deze techniek blijkt zeer accuraat te zijn nadat de gegevens naar voren kwamen. De zogenoemde tracks (routes) van deze mensen geven een duidelijk beeld welke straten gevolgd zijn en waar mensen zich langer ophielden.

Daarnaast is er een enquête afgenomen bij de desbetreffende senioren. Hierdoor werd een onderscheid gemaakt tussen verschillende categorieën: leeftijd, vervoerstype en doel van de trip, leefstijl, etc. Dit onderscheid was van belang om sociale diepgang te creëren, zodat er heldere conclusies konden worden getrokken.

Figuren 10,11,12 zijn dichtheid kaarten, die abstracte mobiliteitspatronen laten zien. Door deze abstractie en het linken aan de verschillende categorieën kunnen er conclusies aan de patronen worden gekoppeld.

In figuur 08 ziet u dat een abstratie van het bewegingspatroon met het doel: wandelen. In dit figuur worden alleen tracks mee genomen waar het doel van de participant was om te wandelen. In figuur 09 ziet u een vergelijkbare kaart maar dan met alle tracks van participanten die ouder zijn dan 64. En in figuur 10 ziet u de beweging patroon van alle participanten, met alle doellen alleen dan met de vervoers middelen betreffende softmode

Fig. 10, dichtheid kaart, Doel: wandelen (Bron: Ass L)

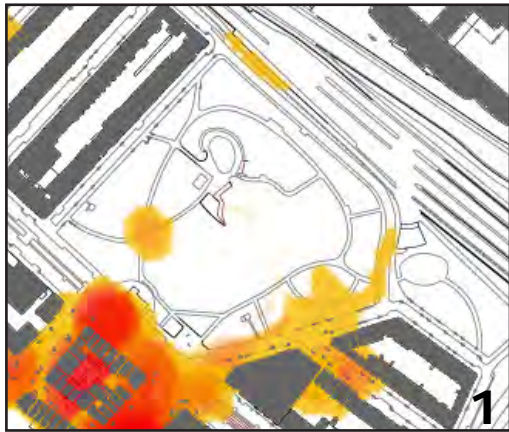

Fig. 11, dichtheid kaart, Leeftijd: vanaf 64 (Bron: Ass L)

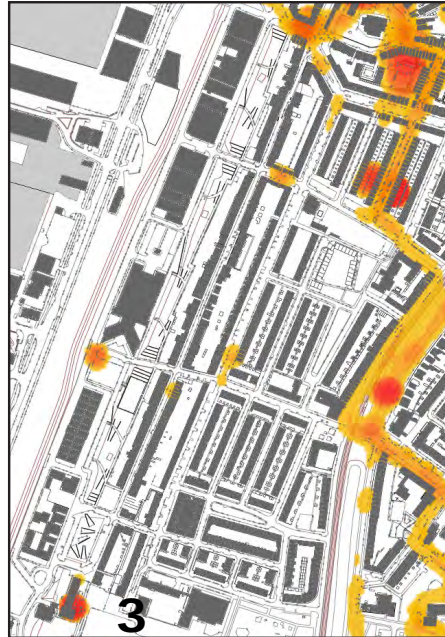

Fig. 12, dichtheid kaart, vervoers type: Softmode (Bron: Ass L)

Fig. 13, Softmode conclusies,
(Bron: Ass L)

1
Karel de Stoute park:
een ongebruikt park

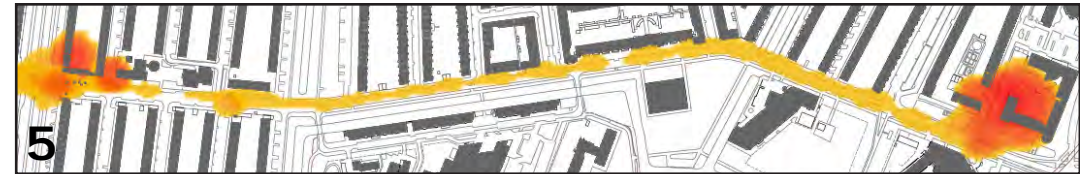
3
zuidwest Oud Charlois:
een ongebruikte buurt

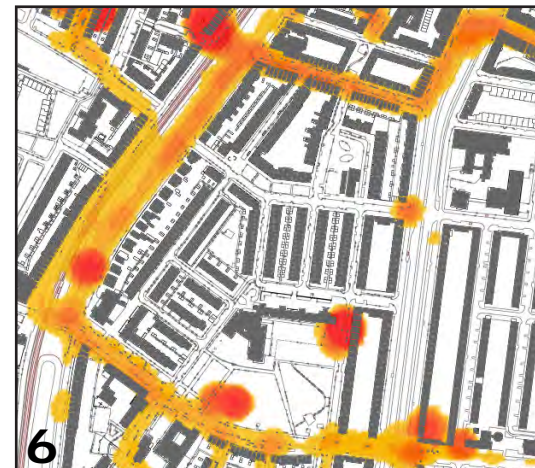
2
van de Katendrechtse Lagedijk tot de Wielewaalstraat:
een ongebruikte buurt

4
via de Wolphaertsebocht en de Pleinweg: 1400 meter drukke
winkel route naar Zuidplein

5
De Wielewaalstraat: een rustige winkelroute naar
Zuidplein van 1200 meter

6
via de Boergoensevliet: een
ontspanningsroute van 800m

7
langs de kade over het
Charloise Hoofd: een
1200 m ontspanningsroute

Onderzoek

>> GPS Conclusies

Gekeken naar de afbeeldingen (Fig. 11) van de vorige pagina kan men een verdeeldheid vinden qua het vervoer in de buurt met de fiets en te voet. Een paar sterke hoofdroutes, gebaseerd op de aantrekkingskracht van het Zuidplein. Twee zeer gewilde wandelroute, een langs het water en een door de buurt heen. Deze wandelroutes en winkelroutes hebben afstanden tussen de 800 en 1400 meter. Terug kijkend naar het onderzoek betreffend de woonzorgzones die de gemeente Rotterdam wil introduceren, is de radius van 500 meter onterecht. Senioren hebben een groter bereik dan 500 meter. Ze lopen wel meer meters als het gaat om winkelen (met de gedachte dat ze ook nog terug lopen), als het gaat om winkelen.

Ook terugkijkend naar de vorige pagina kan men zien dat er gebieden ontweken worden. Er zijn twee buurten in Rotterdam Zuid waar weinig intensiteit wordt bedreven. En ook de openbare ruimtes in deze buurten worden ontzien. Het ontwijken van deze buurten en openbare ruimtes geven het ontbreken van aantrekkingskracht aan. Dit kan door omgevingsfactoren komen: overzichtelijkheid, straatverlichting, inrichting van de straatelementen, levendige faciliteiten etc., maar dit kan ook komen door belevingsfactoren: sociale controle, veiligheidsgevoel, sociale gehechtheid, etc. (fig 14,16)

Door het verbeteren van de aantrekkingskracht, van de openbare ruimtes in deze ontweken buurten, kan er een meer integraal mobiliteitspatroon ontstaan. Hierdoor kunnen er verschillende doelgroepen worden aangetrokken met een andere tijdbesteding, zodat er de hele dag door een "urban ballet" (fig 15) ontstaat (J. Jacobs, 1961:65).

Fig 14, Een openbare ruimte zonder levendige faciliteiten.

Fig.15, Een straat die overzichtelijk is, sociale controle heeft en in bezit is van levendige faciliteiten.

Fig 16, Een onoverzichtelijke straat met een gesloten opzet

Een stad wordt gemeten door zijn openbare ruimtes, de stad en z'n cultuur komen tot leven in de openbare ruimtes ervan. Elke openbare ruimte functioneert als cultureel arena en een ontmoetingspunt voor ideeën. (J.Wampler, 1993) Elke openbare ruimte heeft dus zijn eigen betekenis, zijn functie en doel om te vervullen in de stad. Harold Proshansky (1987) spreekt in zijn boek "The Field of Environmental Psychology: Securing Its Future" zelfs deze openbare ruimtes meebepalend zijn voor onze identiteit. Onze persoonlijke herinneringen aan deze ruimtes zijn van invloed op waarden en normen die we elke dag hanteren.

De openbare ruimtes liggend in Oud Charlois zijn van groot belang. Kijkend naar de buurt zien we bijvoorbeeld: Het Karel de Stoute plein, Het Zuiderpark, Hoofd van charlois en het Spuikade park. Dit zijn grote parken in de wijk maar deze grote parken liggen niet direct in een buurt. Vanwege hun ligging en bariere werkende bomen, komen ze over als groene forten. Ze maken eerder hun eigen buurt dan, onderdeel te zijn van hun wijk. De openbare ruimtes die wel onderdeel maken van de buurt is zijn eigenlijk de kleinschalige openbare ruimtes die tussen gebouwen in liggen. Waar de openbare ruimte een onderdeel word van de straat. En van deze " kleine" openbare ruimte zijn er een groot aantal die niet werken in Oud charlois.

Onderzoek

>> Verloren ruimtes

Deze verloren kleinschalige openbare ruimtes zijn meestal het product van het verkeerd plannen en/of niet goed doorgedachte ontwerpen. Bij het (weder)opbouwen van de moderne steden zijn gebouwen noch sociaal noch fysieke correct geplaatst in zijn stedelijke context. Gebouwen zijn ontworpen met weinig gedachte voor de relatie van gebouwen onderling of met een grote visie van de stad (J. Wampler, 1993). Hierdoor ontstaat er rest ruimtes, ook wel genoemd door Wampler "frozen spaces" of door andere "space between places". Deze ruimtes hebben geen identiteit, ze zijn nog nooit ontworpen of ze hadden een identiteit maar hebben door verval of stedelijke verandering hebben ze het verloren.

Deze verloren ruimtes zijn niet een zwart-wit: een ruimte is niet volkomen verloren of volkomen actieve er is meestal een midden weg. In het rapport Tussenlanden van het NAI (2004) worden er criteria voor restruimtes tussen steden behandeld. Deze ruimtes hebben wel is waar een grotere schaal maar er is een kern van waarheid voor het kijken naar verloren ruimtes in het stedelijk weefsel. Gekeken naar open ruimtes in het het rapport bood ons de beginstenen om criteria te vormen voor de verloren ruimte op kleinere schaal in de stad.

Criteria verloren ruimtes in Oud Charlois:

- Niet (duidelijk) op kaarten aangegeven.
- Anders gebruikt dan bedoelt
- Locatie openbaar, maar niet uitnodigend
- makkelijk bereikbaar, maar geen duidelijk wegen
- ooit lagen er actieve wegen
- 's avond zijn het onduidelijke en donkere plekjes
- publieke fuik, 1 ingang en geen/ onduidelijke uitgang
- onbedoeld openbaar toilet

Fig 17, Verloren ruimtes in Rotterdam Zuid (Bron: M.K.J. Bos)

Door deze criteria hebben wij een aantal openbare ruimtes in Oud Charlois gelokaliseerd die kunnen worden gekenmerkt als "verloren ruimte". Deze locaties hebben verschillende gradaties, sommige locaties voldoen aan slechts twee of drie criteria, anderen voldoen aan alle criteria. Zelfs de openbare parken in Oud Charlois kenmerkt zich vaak met een van deze criteria, en hebben tekenen van verloren ruimte.

De locaties zijn vaak het gevolg van de snel uitgebreide woonwijken die zijn ontstaan na de woningnood uit de tweede wereldoorlog. In de jaren die volgden zijn door sloop en nieuwbouw deze rest ruimtes ontstaan die hun identiteit daarmee verloren.

>> De verloren ruimte in Oud Charlois

Fig 18, Toetsing verloren ruimte Gouwplein (Bron: M.K.J. Bos)

Fig 19, Toetsing verloren ruimte Dorpsweg (Bron: M.K.J. Bos)

Fig 20, Toetsing verloren ruimte Boergoensevliet (Bron: M.K.J. Bos)

>> De verloren ruimte in Oud Charlois

Fig 21, De verloren ruimte Fransbekkenstraat (Bron: M.K.J. Bos)

Fig 23, De verloren ruimte Voornsevlief (Bron: M.K.J. Bos)

Fig 22, De verloren ruimte Nieuwehoorn (Bron: M.K.J. Bos)

Fig 24, De verloren ruimte Struitenweg (Bron: M.K.J. Bos)

Onderzoek

>> Geo Informatie Systeem vs verloren ruimtes

Als we deze verloren ruimtes vergelijken met verschillende Geografische data van de gemeente Rotterdam, kunnen we kunnen we harde gegevens zoals: verkeersoverlast en buurtveiligheid afzetten tegen deze ruimtes zonder identiteit. Om zo (mogelijke) relaties tussen deze zwarte gaten in het stedelijk netwerk te maken met verschillende problematiek van de buurt.

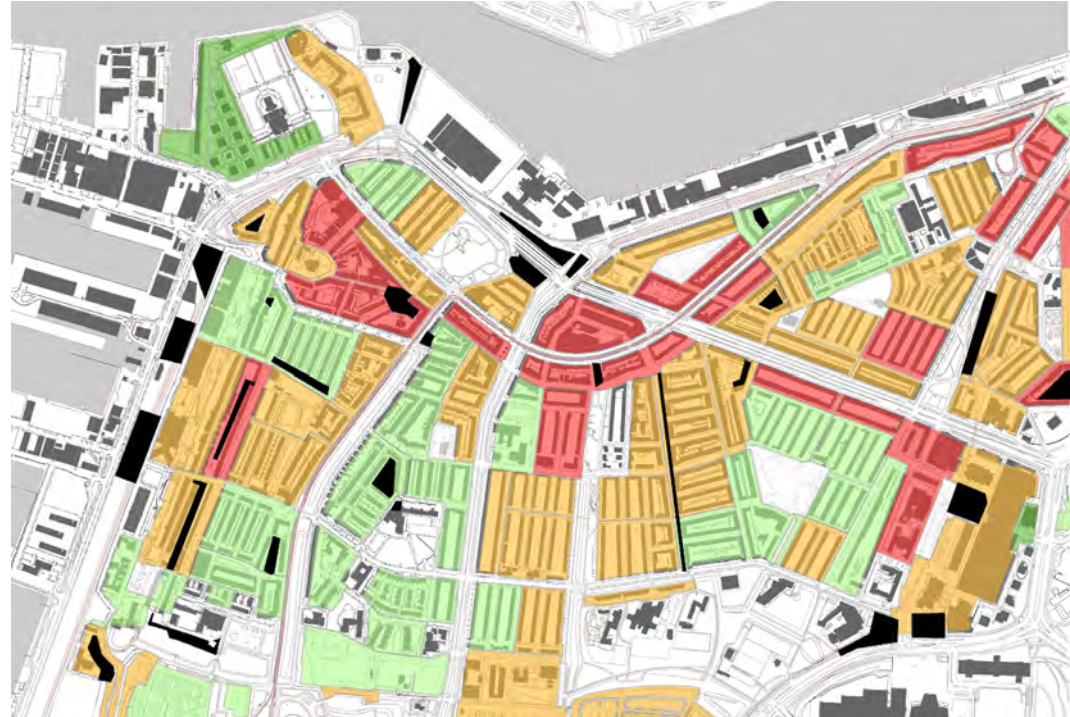

Fig 25, Buurtveiligheidsignalering + verloren ruimte (Bron: M.K.J. Bos + COS)
Hierna gekeken kunnen we geen absolute conclusies maken, maar opmerkelijk is dat vele verloren ruimtes liggen in gebieden die door de geodata van de gemeente Rotterdam op verschillende thema's als probleematisch worden bestempeld.

Fig 26, Verkeerlawaaai + verloren ruimte (Bron: M.K.J. Bos + COS)

Kijken naar de kaart: buurtveiligheid, zien we dat een aantal van deze verloren ruimtes liggen in of aan gebieden die rood en oranje zijn gemarkeerd. stukken bij het: Zuidplein, wolfaertsbocht, gouvplein, het oude havenspoor, de verboomstraat, liggen allemaal aan gebieden met veel melding geweld. Uit dit onderzoek leggen wij de relatie dat deze ruimte plaatsen bied voor crimineel gedrag. Een plaats zonder identiteit bied de voorkeur voor activiteiten waarvan identiteit zo min mogelijk gewenst is.

Door verkeerlawaaai te illustreren laten we ook verkeers intensiteit zien. gekeken naar dit en de verloren ruimtes, is er link te leggen dat verloren ruimtes eigenlijk voor een groot deel het

resultaat zijn van de wegen. door het aanleggen van wegen word er een groene buffer gemaakt. om zo de afstand tussen snel en langzaam verkeer te vergroten en daarmee de veiligheid te verhogen. hierdoor zullen er ruimtes ontstaan waar geen duidelijk gebruik en geen duidelijke functie is aangekoppeld.

>> GPS tracks vs verloren ruimtes

Naast de geografische data van de gemeente Rotterdam, kunnen we kijken hoe de senioren bevolking van Oud Charlois omgaat met deze verloren ruimtes. Hiervoor hebben we een relatie gelegd tussen de softmode (lopen, rolstoel en fietsend) en de ruimtes. De relatie tussen de hardmode, de auto en het openbaar vervoer, en de rest ruimte leken ons niet relevant. In de softmodes manier van vervoeren worden er veel eerder cirtisch gedacht over de route die men zou nemen om naar de bestemming te komen. De critische gedachtes zouden veel meer sociale pijlers hebben, dan de enomische gedachtes die men zou hebben met hardmode vervoer.

Kijkend naar de dichtheid kaarten van de softmode van senioren kan men zien dat deze verloren ruimtes niet worden gebruikt en liefst worden vermeden.

Fig 27, Softmode vervoer + verloren ruimte (Bron: M.K.J. Bos)

Deze verloren ruimtes lijken op eerste gezicht zwarte gaten in het gaan en staan van ouderen, plekken waar men liever niet komt en waar slechte dingen gebeuren. Deze plekken zorgen voor een verlaging van het levenskwaliteit van inwoners van Oud charlois. En op die manier van gedachte is het tegenovergestelde ook waar, dat deze plekken naast problematische eigenschappen veel kwaliteiten bevatten. Dat deze plekken zijn vervallen en worden door de bevolking niet vaak gebruikt. Deze plekken zijn vaak een kostenpost voor de gemeente en hebben geen grote sociale binding met de bewoners omliggend met deze plekken. Een aanpak van deze plekken zal een verbetering op vele verschillende fronten.

Doelstelling en visie

Als we terug kijken naar het onderzoek zien we dat de problemen in de wijk onder senioren zowel fysisch als sociaal van aard zijn. Ons doel is om doormiddel van een intermediaire aanpak het sociale isolement onder senioren te verminderen en daarnaast een binding met de fysieke wijk terug te brengen.

Eerder zagen wij dat mensen die in een sociaal isolement leven of eenzaam zijn vaak moeilijk te bereiken zijn. Wij denken dat, als men in de nabije toekomst kijkt, de digitale media een steeds grotere rol gaat spelen. Hierin kan worden ingespeeld om de eenzaamheid terug te dringen. Mensen kunnen wellicht eenvoudiger bereikt worden door deze digitale media in te zetten.

Hiernaast willen wij dit sociaal doel te koppelen aan de fysieke problematiek van de buurt. Wij weten dat hier een meerwaarde ligt. Er zou meer effect achter de sociale oplossing komen als we het fysisch versterken. En hierdoor ook een opwaardering van te buurt te reaslieren.

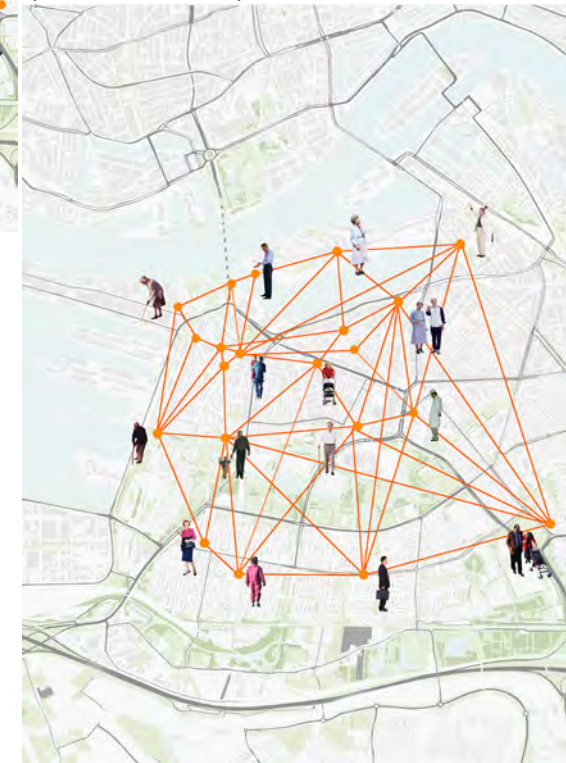
Onze visie is dan ook:

Door digitale media beter in te zetten kunnen sociale netwerken vergroot worden.

Fig 28, Visie sociale gehechtheid
(Bron: A.H. Bos)

Fig 29, Visie sociale gehechtheid
(Bron: A.H. Bos)

Uitwerking

De maatschappij kent tegenwoordig veel soorten van netwerken. Veel van deze netwerken lopen langs elkaar heen zonder ook maar een keer met elkaar in contact te komen. Ze lopen parallel van elkaar en zijn niet gekoppeld. Zo bestaat er o.a. het netwerk van zorg, openbaar vervoer, openbare ruimtes. Slechts een netwerk doorkruist deze verschillende netwerken en dat zijn mensen, mensen en hun sociale contacten. Zij verbinden de maatschappelijke netwerken en leggen hier connecties tussen. Maar als de omstandigheden van mensen veranderen kunnen hun sociale contacten teruglopen en worden stap voor stap de maatschappelijke netwerken afgesloten en buiten bereik gesteld. Ondertussen is er een digitaal netwerk opgekomen die mogelijk deze verbinding zou kunnen herstellen als deze is teruggelopen. Internet en sociale media zijn steeds meer toegankelijk. Toch worden deze op dit moment niet optimaal ingezet.

Hoe kunnen we nu die digitale netwerken hiervoor inzetten?

Er zijn op dit moment al voldoende middelen om hier een begin mee te maken, zo zijn er al jaren verschillende sites waar mensen discussiëren en chatten. Er zijn sites met zgn. prikboards waar mensen berichten achter laten voor elkaar, maar ook sites waar heel Nederland oude schoolvrienden zoekt en vindt, bijvoorbeeld schoolbank.nl. Daarnaast is duidelijk dat datingsites een steeds grotere rol krijgen in het vinden van een partner. Zo heeft de datingsite relatieplanet.nl 2,6 miljoen en Lexa.nl 2,2 miljoen bezoekers per maand in de Benelux (Multiscope Visiscan, oktober 2009). De mens is tegenwoordig meer en meer in contact met elkaar, alleen dit gebeurt op de digitale snelweg. Door de verbinding te maken van virtueel naar reëel is wellicht een koppeling te maken naar een groter sociaal netwerk.

Digitale prikboards

relatieplanet.nl

Schoolbank.nl

Uitwerking

>> Sociale media

De digitale sociale media kan een koppeling worden naar een compact maar groot sociaal netwerk.

Een begin kan worden gemaakt om chatrooms op straatniveau te introduceren.

Deze chatrooms fungeren als een digitale locatie waar ook mensen bereikt kunnen worden die in een sociaal isolement leven of eenzaam zijn. De locatie waarin zij zelf bevinden is tenslotte een plek die veilig en vertrouwd voor ze is, n.l. hun eigen huis. Doordat zo'n chatroom op hun eigen straat is gericht, is de overzichtelijkheid van zo'n chatroom meer gewaarborgd en daarmee ook toegankelijker voor senioren.

Zo kunnen contacten eenvoudig en veilig worden gelegd. Door de zeer lokale aanpak kan er ruimte zijn om berichten op straat en buurt niveau te plaatsen. Er kan contact worden gemaakt met de burens en de over burens, burens die door het veelal gebrek aan sociale binding vaak onbekend zijn gebleven. Mensen kunnen zo hun laatste roddels met elkaar delen, maar ook samen en buurt barbecue organiseren of een voorstel doen voor de directe leefomgeving. De chatroom (of een zgn. prikbord) geeft de mogelijkheid om eenvoudig samen een afspraak te maken, bijvoorbeeld om samen koffie te drinken of boodschappen doen. Het eerder gestelde probleem van sociaal isolement en eenzaamheid kan dan gedeeltelijk doorbroken worden als hun de kans wordt gegeven om veilig, vertrouwd en overzichtelijk nieuwe contacten te leggen.

Wellicht zullen er daarnaast discussies ontstaan, op deze digitale prikborden, die betrekking hebben op de openbare ruimte in de buurt.

Eerder is al naar voren gekomen dat grote delen in de wijk locaties bevatten die op dit moment functieloos zijn, de verloren ruimtes. Deze worden veelal gemeden. Deze plekken kunnen omgezet worden naar mogelijke kansen voor een omliggende buurt als mensen zich er aan kunnen liëren. Dit betekent dan ook dat mensen stemrecht op deze plekken moet kunnen krijgen. Deze locaties geven dan een kans om via deze digitale prikborden/chatrooms ontwikkeld kunnen worden.

Fig 31, Visie inzet Sociale media (Bron: A.H. Bos)

Fig 30, Visie lokaal netwerk (Bron: A.H. Bos)

Uitwerking

> > Participatie Projecten

Het ontwerpproces als product dient getoetst te worden tegen de gestelde eisen, randvoorwaarden en uitgangspunten, evenals de ontwerpproces beslissingen.

Het voorgestelde plan betreft de wijk Oud Charlois van Rotterdam. Deze woonwijk wordt gekenmerkt door ruimte, groen en haven. Bovendien is er het gebrek aan sociale samenhang tussen de bewoners.

Daardoor is er voornamelijk gekozen voor een proces van participatie projecten om de sociale verbinding met de wijk te kunnen vergroten. De woonkwaliteiten zouden versterkt moeten worden, door de verbinding met de bewoners van de wijk te brengen zodat een gevoel van eigendom ontstaat. Dit zal leiden tot een verhoging van de sociale structuur.

Gehechtheid is een natuurlijke menselijke behoefte die wij hebben meegekregen vanuit onze jeugd en onze familie. Later raken wij gehecht aan onze nieuwe vrienden en families die wij creëren. Op een zeker moment in het leven zal een persoon een drang krijgen tot actie om zich te hechten aan een zekere leefomgeving. Deze omgeving is de gekozen plaats waar de persoon oud wil worden en de rest van zijn leven wil doorbrengen.

Al onze activiteiten zijn er op gericht om voortdurend onze leefomgeving aan te passen aan onze behoeften, om zodoende onze identiteit vast te leggen. Onze leefomgeving zelf biedt ons emotionele waarden. Een van de eerste dingen die mensen zoeken is emotionele gehechtheid, niet met onze woning, maar vooral met onze omgeving zoals straat, park, kerk, school etc. Gehechtheid aan de locatie is een waarde voor de buurt en haar bewoners en leidt tot een gemeenschap waarin men wil deelnemen. (Prof. Dr. Leanne Rivlin).

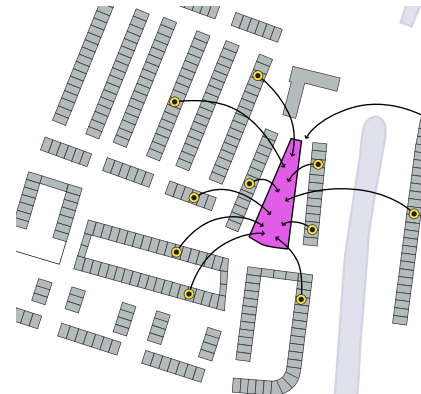

Fig 32, Ontstaan van draagvlak tegen lokale ruimtes
(Bron: I. Sokolov)

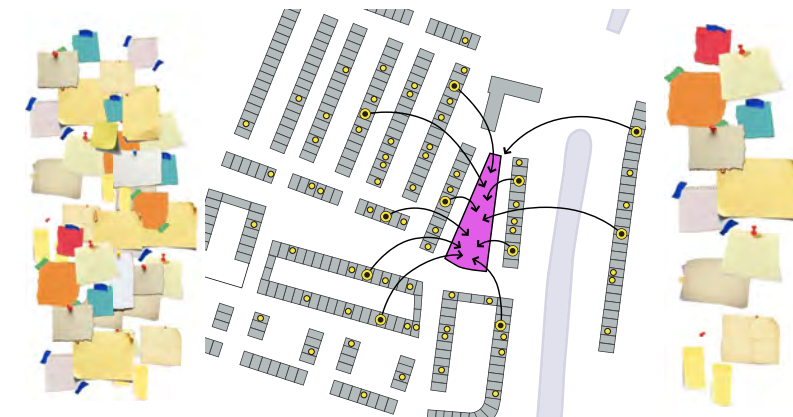

Fig 33, motivatie voor participatie m.b.v. lokaal prikboord
(Bron: I. Sokolov)

Eisen aan het ontwerpproces

Duidelijke functie van openbare ruimte

Momenteel is de veiligheid van de stad voldoende voor jongere mensen, maar niet voor de ouderen. De openbare ruimte functioneert goed voor de jonge en gezonde bevolking. Ruimte en ritme van de openbare ruimte zijn echter niet aangepast aan de oudere en de zwakkere bevolkingsgroepen. Bovendien krimpt de sociale gehechtheid aan de sociale structuren met de leeftijd en mobiliteit van mensen. Daardoor moet de openbare ruimte aangepast worden ten behoeve van deze bevolkingsgroepen, om de sociale gehechtheid te kunnen verhogen en meer functies en activiteiten binnen de gemeenschap te creëren.

Vergroting van de sociale participatie tussen de bewoners

Oud Charlois heeft redelijk groot aantal bewoners in de sociale sector. Bovendien woont er een grote groep van allochtonen waarmee de autochtone bevolking in het algemeen een slechte cohesie vertoont. De autochtone bevolking zou daardoor graag wegvluchten uit het gebied als men kon. Door de slechte samenhang in de wijk, zouden de ouderen deze leefomgeving, als ze nog de keuze hadden, niet snel kiezen als de plaats om oud te worden. Door de slechte cohesie en beperkte sociale netwerkverbindingen zijn ook de mogelijkheden voor activiteiten voor ouderen behoorlijk beperkt of geheel afwezig. Hierdoor neemt hun sociale gehechtheid verder af.

Keuzevrijheid voor bewoners t.a.v. meebeslissen binnen de wijk

Momenteel zijn de sociale duurzaamheid en de levenskwaliteit van de bevolking in Oud Charlois niet positief. De gemeenschap van de bewoners is momenteel opgesplitst. Er zijn geen activiteiten waarbij mensen zelf beslissingen kunnen nemen over de

wijze waarop zij hun levenskwaliteit kunnen verbeteren en hun gehechtheid aan de wijk te kunnen verhogen en verbeteren.

Mogelijkheid tot behoeftebepaling door de bewoners

Om de behoefte van mensen aan sociale gehechtheid met hun omgeving en hun wijk te verhogen, dient dit gemotiveerd te worden door gebruik te maken van bestaande netwerken en systemen die mensen kennen en gebruiken in hun omgeving. Denk hierbij vooral aan het aloude prikbord systeem. Op termijn kan het prikbord systeem op het digitale netwerk bestaan.

>>Stappen plan

Prikboard

De behoefte aan sociaal contact met mensen in het buurt en de sociale gehechtheid met de omgeving zullen moeten leiden naar een discussieboard in de vorm van een online prikbord. Via het prikbord kunnen mensen hun buurtgenoten ontmoeten en zich mengen in de buurtdiscussies waarin iedereen zijn mening kan uiten. Dit proces kan leiden tot het creëren van een apart prikbord voor een bepaald gebied van straten, wat uiteindelijk weer kan leiden tot het organiseren van een straatclub waar mensen elkaar fysiek kunnen ontmoeten. Het discussieboard zal klein beginnen, maar zal door mondelinge reclame kunnen worden ontwikkeld tot een groot organisatiemiddel, waardoor mensen zich kunnen mengen in de discussies en ontwikkelingen van hun woonomgeving. Het is essentieel bij dit proces dat mensen elkaar motiveren tot het nemen van actie en dat mensen zich het proces hiertoe eigen maken. Dit zal leiden tot een betere woonomgeving, veiligheid, en sociale gehechtheid.

1. Creëren van draagvlak

Draagvlak is het resultaat van de officiële verklaring dat de financiering voor een straat- c.q. buurtvereniging is geaccepteerd door de bewoners en de gemeente. Met draagvlak kan het proces om mensen te motiveren tot creatie aanvangen.

Als eenmaal de discussie in de buurt in opgeleid, is er langzamerhand draagvlak gecreëerd voor een vervolg van zo'n locatie.

2. Vrijgeven locatie (SBP) en beschikbaarstelling van subsidie

De straat vereniging voor de uitvoering van een participatieproject moet een keuze maken voor een passende locatie in de buurt op basis van gegevens bij de gemeente over de bestaande SBP's. Vervolgens moet de gemeente deze locatie kunnen vrijgeven. De aanvraag voor een locatie zal bij de gemeente worden ingediend via een website die gekoppeld is met het prikbord systeem. Op deze manier wordt het aanvraagproces eenvoudiger. De aanvraag dient gewaardeerd te worden op basis van de motivatie van de straatvereniging om de werving van participanten voor de te ontplooiën activiteiten uit te breiden. De aanvraag van de locatie bij de gemeente wordt uiteindelijk gehonoreerd met beschikbaarstelling van subsidie.

De gemeente zou op zo'n moment de locatie kunnen vrijgeven en daaraan een subsidie koppelen, wellicht zonder concreet bedrag maar deze aanpak kan stimulerend werken om draagkracht te behouden en motivatie hoog te houden. Daarnaast zullen mensen samen moeten overleggen hoe de locatie moet worden ontwikkeld. Het vrijgeven van de locatie zou via de "straat chatroom" kunnen worden verspreid of d.m.v. een koppeling van de site van de gemeente.

3. Creëren van "reële" ontmoetingen

Creëren van "reële" ontmoetingen moet gekoppeld worden aan een specifieke locatie waar mensen eindelijk samen met elkaar kunnen verblijven. Deze stap is een essentiële mijlpaal voor de vereniging om het proces te vervolgen en kan worden begeleid door de gemeente of bijvoorbeeld de Veldacademie. Er kan vanaf dit moment gewerkt worden aan een betere structurering van de straatvereniging om de belangen beter te kunnen behartigen. Zo kan het proces verder worden gecoördineerd en de belangen behartigd door een in te stellen bestuur van de vereniging (voorzitter, secretaris, penningmeester).

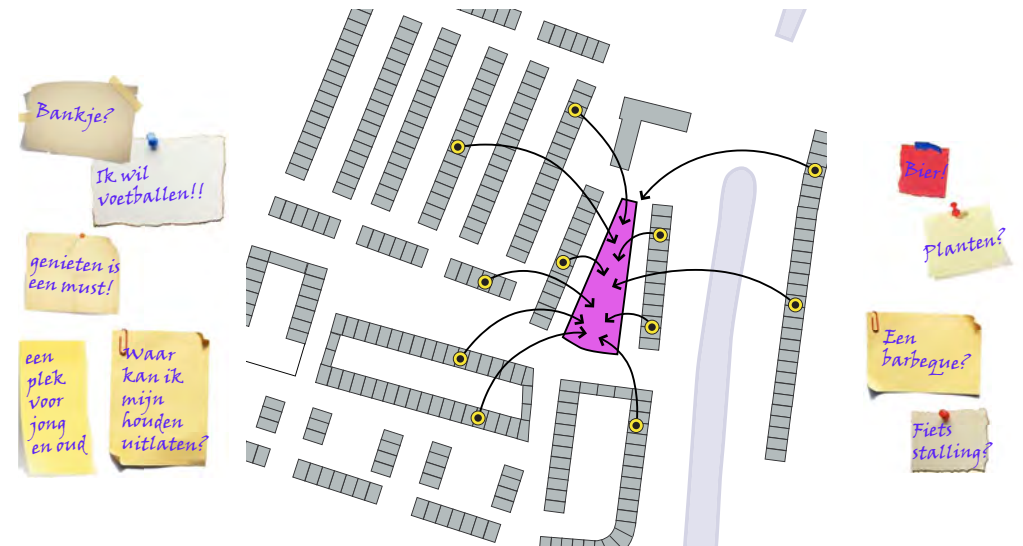

Fig 34, Prikbord mening op invloed van het participatie project (Bron: I. Sokolov)

4. Formuleren van de opdracht en vormen van een collectief ontwerp in samenspraak met gemeentewerken

Gemeente of Veldacademie dienen verenigingen te begeleiden om fouten in het proces te voorkomen c.q. te verkleinen. Dit heeft uiteindelijk een gunstig effect op de motivatie van de leden van de verenigingen. Het proces moet in deze stap al de vraag brengen van beheer en onderhoud van de projectlocatie nadat het project is gerealiseerd. Door deze vraag te stellen worden mensen bewust gemaakt van zaken die noodzakelijk zijn voor de continuïteit van het project.

Vervolgens wordt een collectief ontwerp gemaakt. Dit zal in samenspraak met gemeentewerken moeten gaan, om aan verplichtingen en wettelijke eisen te voldoen. Het is mogelijk om hiervoor ook digitale media in te zetten en zo teleurstelling te voorkomen. De mogelijk toe te passen straatmeubilair e.d. kunnen dan gelijk met het kostenplaatje worden geïntroduceerd en men weet gelijk hoe en hoeveel men kan (laten) plaatsen.

5. Uitvoeren van het collectief ontwerp

Het uitvoeren van het collectieve ontwerp kan door de buurtbewoners zelf worden uitgevoerd en zal door gemeente en buurtvereniging moeten worden gestimuleerd. Gemeentewerken kan hier een leidende rol in spelen. Daarnaast kunnen zij eventueel aansprakelijkheid in het licht stellen en verdere afspraken met de buurtbewoners maken. Mogelijk kunnen de deelnemers hun eigen sociale gehechtheid erbij betrekken om de sociale cirkel groter te maken.

6. Beheren en onderhouden door de buurtvereniging

Door het succes van het participatieproject is het eenvoudiger geworden om alle betrokkenen te motiveren voor beheer en onderhoud van het project. De buurtverenigingen moeten voldoende ontmoetingsactiviteiten organiseren op de betreffende locatie, om de buurtbewoners blijvend te motiveren om deel te nemen aan het totale proces van prikbord discussies tot ontmoetingen tot onderhoud van de locatie. Na de realisatie zal men zelf verantwoordelijk moeten kunnen zijn voor de locatie en daarmee een soort gevoel van eigendom meekrijgen. De locatie krijgt dan een semiprivaat karakter dat mensen meer gehechtheid aan de plek geeft. Denk aan vergroting van de sociale veiligheid in de buurt en de zorg voor elkaar. Toch zal dit gevoel van verantwoordelijkheid wellicht alleen goed werken, als het merendeel van de omwonenden ook daadwerkelijk heeft deelgenomen aan het project. Door bekendheid te geven aan het lokale prikbord met bijbehorende discussie en door het vroegtijdig vrijgeven van een locatie met subsidie, kan dit ondersteund worden.

Evaluatie proces

De evaluatie van de proces wordt getoetst aan de hand van de principes van het V-model, een beschrijving van de fasering van processen. Dit loopt van de formulering van wensen via de realisatie van het product tot het beheer en onderhoud van het concrete product. Het V-model besteedt, in tegenstelling tot het waterval model, evenwichtig aandacht aan ontwikkeling en verificatie. Het productontwerp inclusief de verificatie is opgedeeld in een aantal fasen die elk een aantal vooraf gedefinieerde producten opleveren. Wanneer de producten van een fase zijn opgeleverd, vormen deze de basis voor de volgende fase, er kan dus niet worden begonnen aan een nieuwe fase wanneer de producten van de vorige fase niet zijn opgeleverd. Dit herhaalt zich voor alle fasen, en met elke nieuwe basis die wordt gevormd, groeit het vertrouwen in het systeem.

Momenteel het is bijna onmogelijk om realistische evaluatie van het ontwerpproces uit te voeren, want het ontwerpproces is een pilot. Wat wel mogelijk is, is de pilot aan een SWOT-analyse te onderwerpen om te bezien wat ervan verwacht kan worden.

Fig 36, SWOT analyse
(Bron: I. Sokolov)

	Bij het streven naar het doel is een aspect behulpzaam	Bij het streven naar het doel is een aspect schadelijk
Organisatieattributen – interne oorsprong	<ul style="list-style-type: none"> - Tegemoet komen aan de wensen van de buurtbewoners - Inbreng van de mening van de buurtbewoners - Activering van de oudere bevolking te activeren - Sociale ontmoetingen tussen buurtbewoners 	<ul style="list-style-type: none"> - Demotivatie - Wil om te leren - Omgaan met afwijzing - Moeite met tussenkomst bij meningsverschil
Omgevingsattributen – externe oorsprong	<ul style="list-style-type: none"> - Verhoging van sociale ogen in de buurt - Totstandbrenging van gevoel van eigendom - Verhoging van gezondheid van oudere bevolking - Totstandbrenging van een sociaal netwerk in de buurt 	<ul style="list-style-type: none"> - Het instrumentele karakter van het systeem - De te lange implementatietermijn - Slechte ervaringen - Vermoeiing en overbelasting - Ghettovorming

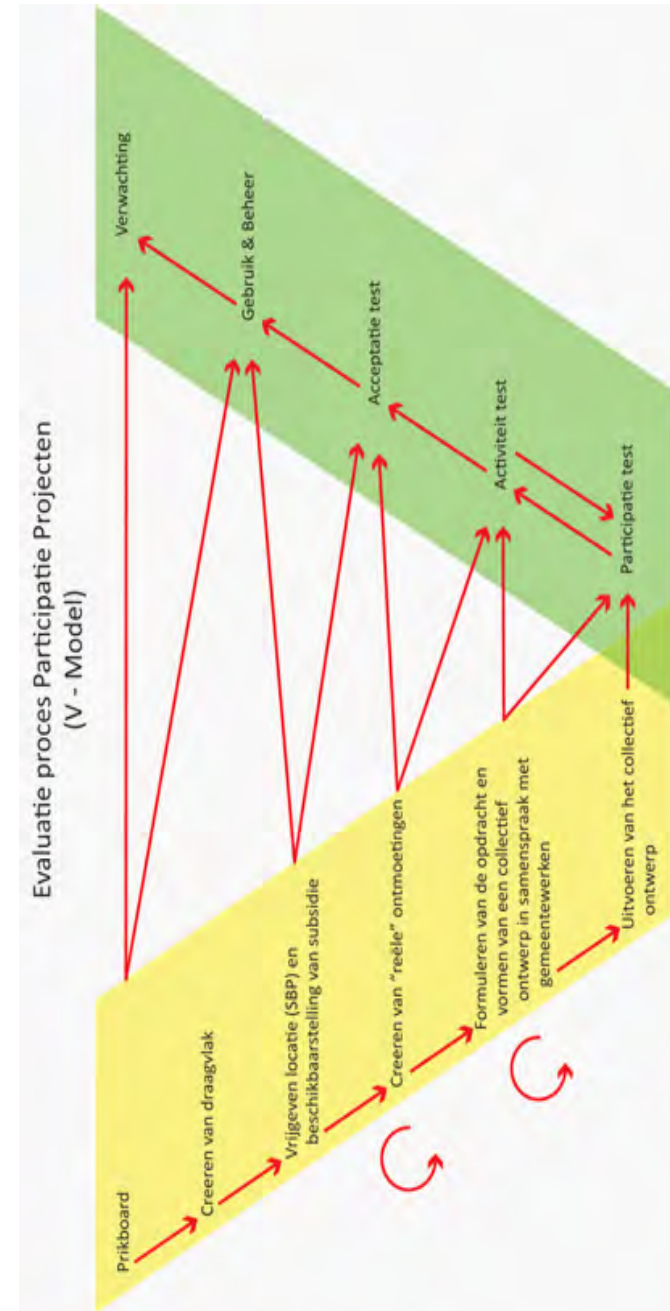

Fig 35, V-Model van proces tot evaluatie testing
(Bron: I. Sokolov)

Uitwerking

>> Mogelijke Uitwerkingen Participatie Projecten

Fig 37, Illustratie mogelijke uitkomst participatie project: Zuidhoek (Bron: M.K.J Bos)

Zuidhoek (na)

Zuidhoek (voor)

Gelegen aan Zuidhoek, ligt een leegte tussen 2 woongebouwen in. Duidelijk te zien is dat hier vroeger een woning stond maar door sloop is het nu een leegte. De leegte heeft wat wild groeiend groen maar leverd geen bijdrage aan de buurt. Waar nu een zwart gat valt in het stedelijk weefsel, ontstaat er een opdeling van de straat.

Met het invullen van deze ruimte, met bijvoorbeeld buurtfaciliteiten en het creëren van een kleine openbare ruimte gelegen hieraan, kan het meer dan een noodzakelijke opvulling worden. Het kan een ontmoetingplaats worden voor de straat, en de buurt.

>> Mogelijke uitwerkingen Participatie Projecten

Fig 38, Illustratie mogelijke uitkomst participatie project: Voornsevliet (Bron: M.K.J Bos)

Voornsevliet (voor)

Voornsevliet (na)

Aan de voornsevliet liggen 5 lappen gras. Resultaat van de uitbreidingen van de jaren 70, liggen deze lappen op 2 uitbouw periodes. En zijn hiermee het restant van de uitbreiding waar geen duidelijke functie aan is gegeven. Door de jaren heen zijn er bordjes geplaatst die deze rest lappen gras tot honden uitlaatstrook bestempellen. Maar gelegen aan een drukke weg en veel te kleine stukjes functioneren ze niet goed.

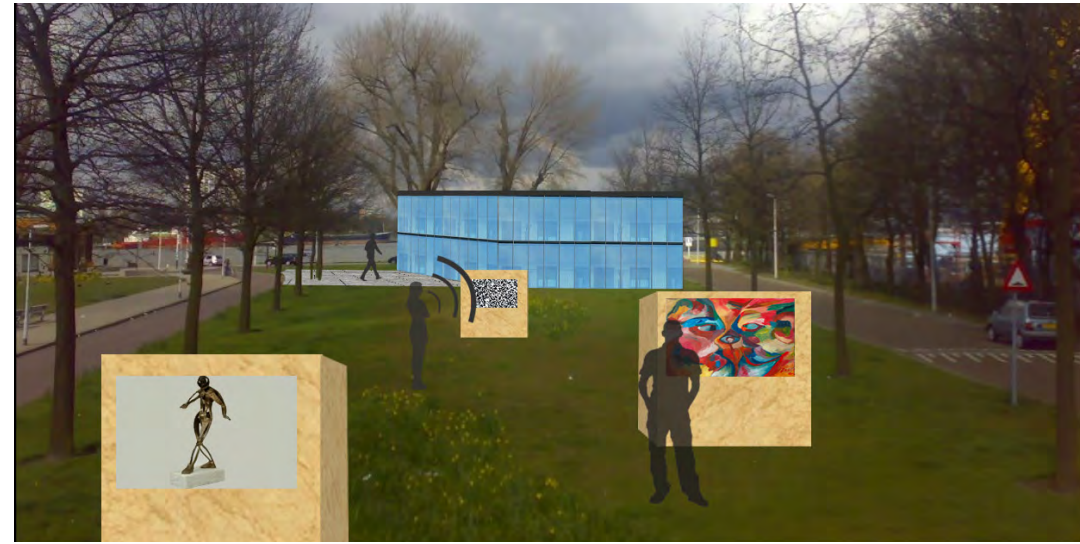
Door een voetgangers vriendelijke gebied van de straat te maken, worden de lapjes met elkaar verbonden als een geheel. Verder wordt er in de toekomst tegenover de lappen grond het centrum van de woonzorgservice gebied ontwikkeld. Dit houdt woningen en zorg instellingen in. Deze lapjes functioneren dan als de directe openbare ruimte hiervan.

>> Mogelijke Uitwerkingen Participatie Projecten

Fig 39, Illustratie mogelijke uitkomst participatie project: Charloisse Hoofd (Bron: M.K.J Bos)

Charloisse Hoofd (voor)

Charloisse Hoofd (na)

Gelegen in het Hoofd van Charlois ligt een groen park bij de voetgangers ingang van de maastunnel. Het park is opgedeelt in 3 delen. Het westerlijke deel van het park gelegen aan woningen. Het middelste deel dat actief wordt gebruikt als park. Het meest oosterlijke deel van park ligt gelegen aan een industrieterrein en bevat een skatebaan. Van dit westerlijke deel wordt maar een klein percentage (de skatebaan) echt benut, het overige wordt weinig gebruikt en is gevoelig voor vervuiling en vandalisme.

Door actieve faciliteiten toe te voegen aan dit park kan er bijvoorbeeld de huidige kunstcultuur worden gestimuleerd. Een gebouw waar workshops worden gegeven, misschien wel door ouderen voor jongeren, zal dit vergeten stukje park transformeren tot een actief cultuur visite kaartje. Zichtbaar als je via de maastunnel van noord naar zuid beweegt.

>> Mogelijke uitwerkingen Participatie Projecten

Fig 40, Illustratie mogelijke uitkomst participatie project: Doklaan (Bron: M.K.J Bos)

Doklaan (voor)

Doklaan (na)

Op de Doklaan en vele andere wegen gelegen naast oude dijken vind men stukken gras die niet meer een duidelijke functie hebben. De dijk die vroeger een essentieel middel in het gevecht tegen het water was wordt nu door de dokwerken in de haven buiten zijn functie gezet. En nu is het nog maar een noodzakelijke en onpersoonlijke vervoersader.

Met het toevoegen van activiteiten zoals bijvoorbeeld groentetuintjes kunnen deze stukken gras naast een nuttige functie ook een mooi uiterlijk aan de buurt geven.

>> Mogelijke Uitwerkingen Participatie Projecten

Fig 41, Illustratie mogelijke uitkomst participatie project: Boergoensevliet (Bron: I. Sokolov)

Boergoensevliet (voor)

Boergoensevliet (na)

Langs de Bourgoensevliet is een park gelegen, dit park heeft veel kwaliteiten. Maar het park heeft aan beide liniare zijdes een forse rij bommen staan, hierdoor is weinig relatie tussen het park en de buurt.

Om te zorgen dat mensen het park beter ervaren kan er loopaden over of naast het water worden gelegd. dit creered een park dat niet alleen op een afstand te zien is, maar ook de mogelijkheid bied om groen (en water) van dichtbij te kunnen ervaren.

Uitwerking

>> interactieve elementen (Toolbox)

Wij meesten kennen het publieke domein als de definities van fysieke openbare ruimte zoals: Pleinen, parken, straten, hofjes, enz. Maar kijken we hier dieper op in gaan, zien we dat openbare ruimte de communicatie tussen burgers is en de relatie en betrekkingen die ze met elkaar aangaan in de samenleving (G. Heins, 2010). Kijken naar virtuele netwerken zien wij dat dit ook van toepassing is. In "The Network Society" (M. Castells, ed. 2004) wordt beschreven dat er plaatsen zijn in de virtuele wereld die dezelfde communicatie en relaties aangaan als openbare ruimtes. Zoals chatrooms, msn weblogs. Met deze middelen wordt er op in internet aan men zelf of een groep virtuele ruimte toegeëigend (geclaimd). Dit is eigenlijk niets anders dan dat er in de fysieke wereld wordt gedaan. In de hedendaagse wereld wordt er veel gebruik gemaakt van het virtuele netwerk en het fysieke ruimtes. Maar niet samen.

Met onze visie in gedachte (Door digitale netwerken beter te gebruiken kunnen sociale netwerken vergroot worden) willen wijontwerpmiddelen voor de participatie projecten introduceren. Deze zijn gericht op het verbinding van het virtueel netwerk en fysieke netwerk, door interactief tussen de twee netwerken the plaatsen. Door dit te doen, willen wij een link maken tussen de relaties van burgers (op lokale schaal) in de virtuele wereld en de fysieke openbare ruimtes.

>> Uitwerkingen Interactieve Elementen Toolbox

Interactief straatverlichting

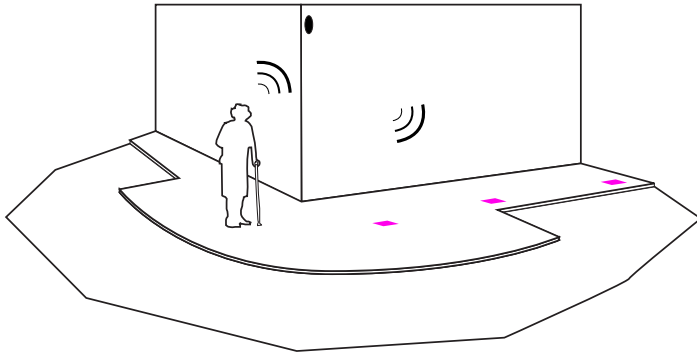

Fig 42, Interactieve straat (Bron: M.K.J Bos)

Met het uploaden van je bestemming kan straatelementen helpen met het begeleiden van jou naar je bestemming.

Interactief straatschaakspel

Fig 43, Interactieve spel (Bron: M.K.J Bos)

Een systeem waarbij een straat spel gelinkt aan het internet, waarbij personen thuis het spel kunnen volgen, adviseren en misschien wel meedoen.

>> Mogelijke Uitwerkingen Interactieve Elementen

Interactief kunstpilaar

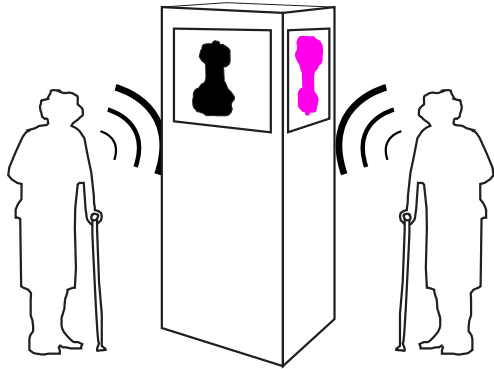

Fig 44, Interactieve kunst (Bron: M.K.J Bos)

Door het automatisch te uploaden van je eigen profiel kan er kunst in verschillende media worden getoond. hiermee wordt rekening gehouden je me voorkeuren en welke voorgaande geziende kunst.

Interactief groentetuin

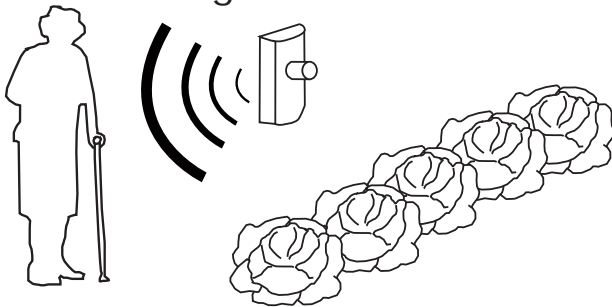

Fig 45, Interactieve groente tuin (Bron: M.K.J Bos)

Uitwerking

>> Criteria Concept straatbeeld woonzorgzone

Om de senioren bevolking te stimuleren hebben we nu al sommige interventies gedaan: participatie projecten, lokale netwerken en interactieve stratelementen. Deze impulsen in de stedelijke structuur zullen een direct effect hebben op het mobiliteits patroon. Om dit deze verandering te stimuleren: om de relatie van deze projecten onderling te verbeteren, bieden wij in de toekomst een criteria-concept aan voor het straatbeeld passen bij een woonzorgzone. Dit is een criteria voor de minimum behoefte van ouderen bevolking op straat. Deze minimum verwerken we om de lichamelijke prestatie en het gedrag van ouderen te verbeteren.

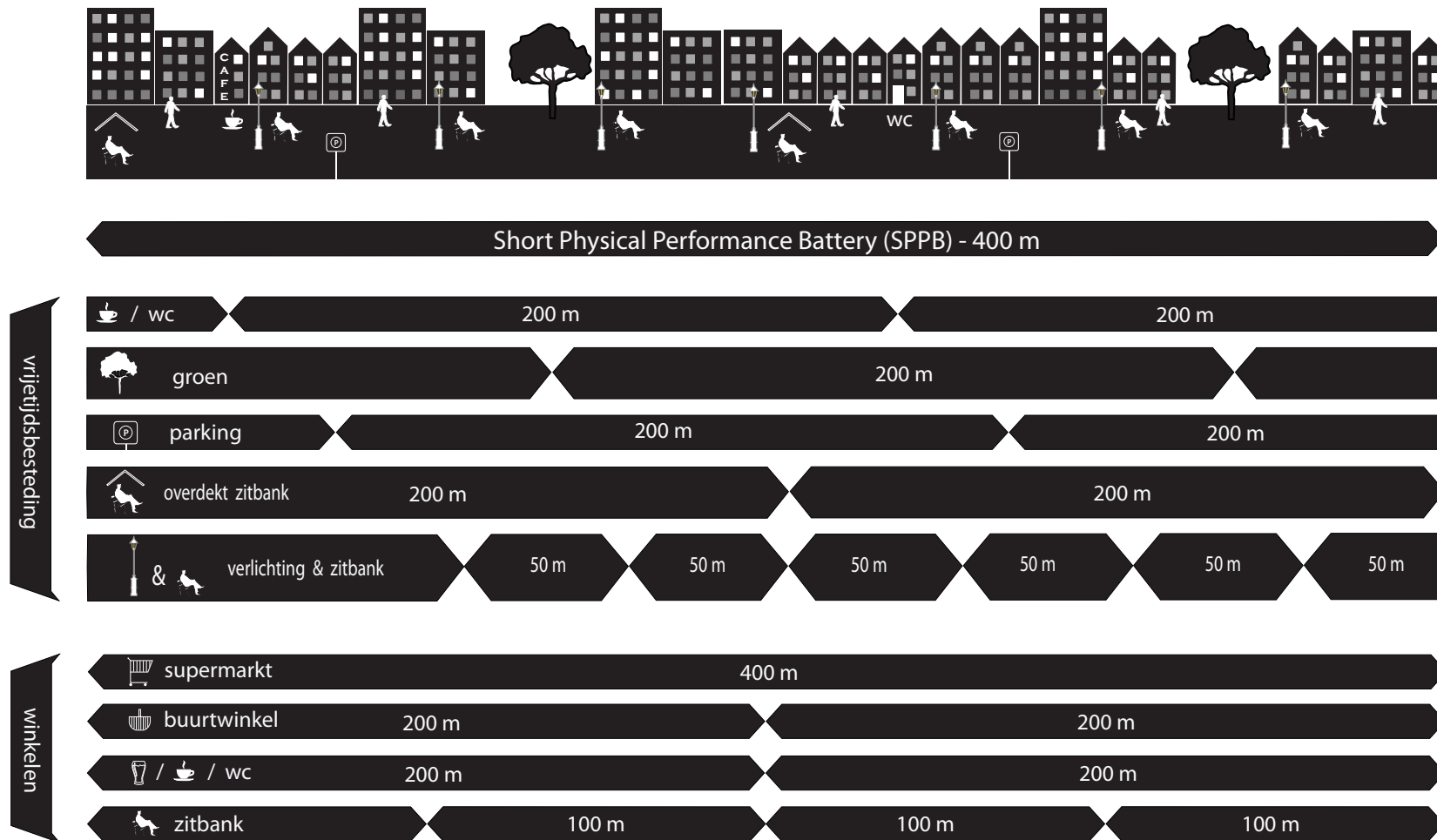
Terug kijkend over het uit over het GPS onderzoek kan je zien dat mensen worden gestuurd door gevoelens. Zoals angst om lastig gevallen te worden door vreemden, slechte omgeving en straatverlichting, etc.

Door actieve entrees langs de route op te stellen, willen wij visueel contact tussen woningen/voorzieningen en de openbare (loop)ruimte. Aanwezigheid van mensen is een noodzakelijke voorwaarde voor sociale controle, maar dit alleen is niet voldoende. Zicht en overzicht zijn van groot belang voor een gevoel van veiligheid. Het vergroot de persoonlijke controle-mogelijkheden en daarmee ook de mogelijkheid om weg te vluchten, wanneer men zich bedreigd voelt. Belangrijk is dus zicht en overzicht vanuit de bebouwing op (semi) openbare ruimten en zichtlijnen, verlichting en de indeling en inrichting van de buitenruimte. (Van der Voordt & Van wegen, 1991)

Fig 46, Wegen toepassing criteria (Bron: M.K.J Bos)

Wij hebben dit concept toegepast op een radius van 400 meter. Deze maat genomen uit een Zweeds onderzoek waarbij de SPPB (Short Physical Performance Battery), een maat voor de lichamelijke prestatie van korte afstanden, werd bepaald van ouderen.

Samenvatting & Conclusie

Ontwerpopgave

Uitwerking van de ontwerpopgave heeft het volgende opgeleverd:

- De zorgnetwerken lopen parallel aan elkaar en hebben relatief weinig verbanden met de sociale netwerken van de oudere bevolking.
- Voor ouderen en senioren is de verkleining van het sociale netwerk de oorzaak die leidt tot eenzaamheid en sociaal isolement.
- De woongebieden van Oud-Charlois voorzien niet in de behoefte van ouderen. Door hun verminderde fysieke mogelijkheden en angst voor hun minder geschikte omgeving, blijven ouderen redelijk passief. En dat heeft weer tot gevolg dat de fysieke mogelijkheden en gezondheid achteruit gaan.
- Het gebied kent een groot percentage van bewoners dat o.a. door vandalisme nauwelijks deelneemt aan de sociale interactie in het gebied;
- Rondom en in Oud-Charlois blijken een aantal onaantrekkelijke locaties of "Frozen Spaces" te zijn die hun identiteit hebben verloren en gesloten zijn, of teveel groen bevatten.

Uitwerking

Het ontwerpproduct kan als volgt worden gekarakteriseerd:

- Door de aanleg van een netwerk met behulp van digitale media, kunnen de netwerken van de oudere bevolking op een vriendelijke wijze aan elkaar worden gekoppeld.
- Het betreft een duurzaam participatie project waarmee de sociale betrokkenheid sterk kan worden verbeterd. Het prikbord staat centraal binnen het netwerk en zal buurtbewoners motiveren om hun eigen mening te ventileren, met de vrije keuze om positieve veranderingen binnen hun woongebied te kunnen brengen.
- Bewoners zullen zich meer eigenaar voelen van de locatie waarmee zij zich bezighouden. Hierdoor blijft men actief bezig met de vraag hoe nu en in de toekomst de buurt verder verbeterd kan worden.
- De "Frozen Spaces" trekt mensen aan door culturele activiteiten die de woonlocaties verlevendigen. Dit zal een duidelijke sociale samenhang en sociale veiligheid van het hele gebied bevorderen.
- Het ontwikkelen van sociale participatie wordt gevolgd door standaarden voor straatmeubilair en andere faciliteiten die aan de straat zijn gekoppeld. Dit moet voorzien in de behoeften van de oudere buurtbewoners en hen motiveren om actief te blijven.
- Er komt een proces op gang waarbij een aantal netwerken zullen worden verbonden m.b.v. digitale media, om het sociale probleem van eenzaamheid los te koppelen van ouderdom.

Samenvatting & Conclusie

Het uitwerkingsproces

Het ontwerpproces is gebaseerd op een motiveringscyclus met vier stappen: prikbord installeren, mening geven, eisen motiveren, acteren. Het ontwerpproces relateert motivering en beslissing. De behoefte van mensen aan gehechtheid zal mensen motiveren om deel te nemen. Dit wordt mogelijk gemaakt met behulp van structuren die zij reeds kennen, zoals het prikbord systeem en gemeentelijke begeleiding.

Conclusies

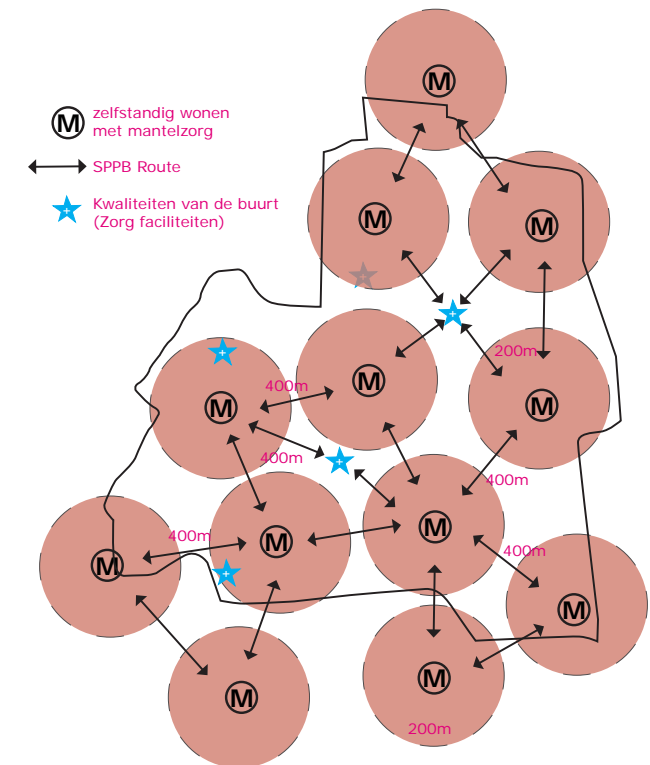
Het doel van deze opdracht is de aandacht van de student meer te richten op zijn eigen acties, met een relatie naar sociaal beleid voor ouderen en GPS onderzoek, door naar het waarom, wat en hoe van deze acties te refereren. Elke actie zal een gemotiveerde reden moeten hebben. Niets in een ontwerp komt omdat de ontwerper dat wil, maar omdat er bij de klant een behoefte bestaat.

Het ontwerpproces is voor concreet: ontwerp en tekst. De relatie tussen ontwerp en tekst speelt een belangrijke rol, omdat het een manier is van probleem oplossen en de gedachten en acties op papier vastlegt.

Het project is niet alleen een instrument om problemen op te kunnen lossen, maar tevens een manier om problemen te herkennen en kritisch te bestuderen vanuit de ontwerpactiviteit zelf.

Typisch voor elk creatief proces is de exploratieve insteek. Een dergelijke 'zoek' instelling ligt aan de basis van elk onderzoekproces.

Gemotiveerd denken is niet een manier om theoretische gedachten los te laten, maar is eerder een voortdurende reflectie die moet leiden tot creatieve activiteiten.

Nawoord

>> Reflectie op het ontwerpproces

Wij reflecteren op ons werk, op onze zoektocht. In feite reflecteren wij voortdurend op alles wat wij doen. Hierbij worden wij geleid door ervaring, niet door theorie. Reflectie geeft ons uiteindelijk een beter begrip van onze gedachten. Het proces van reflecteren is een cyclus die ons meeneemt naar een betere waardering en begrip van de situatie.

We develop our understandings and our actions; our understandings of our actions; and the actions of our understandings. There is always something. And when we wish to reflect, thinking we have nothing to reflect on, we have reflection.

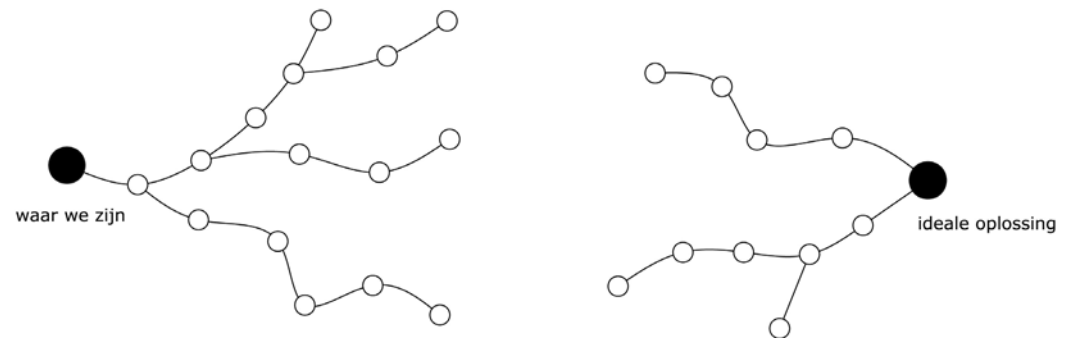
TABLE OF CONTENT .SINT-LUCAS SCHOOL OF ARCHITECTURE 2006.RANULPH GLANVILLE, P 165.

Gedurende het gehele proces hebben wij steeds gereflecteerd op alles wat ons bezig hield. Wij hebben echter onze acties die voortkwamen uit dit reflectieproces niet gedocumenteerd. Tijdens onze presentaties zijn we erachter gekomen dat wij bepaalde zaken nog misten. Wij hebben ons steeds gefocust op de richting die wij wilden inslaan. Maar dat betekende lang niet altijd dat dit ook de juiste richting was. Ondanks deze 'fouten', waardoor wij relatief lange tijd bezig zijn geweest met ons ontwerp, hebben wij geen spijt van de richting die wij uiteindelijk hebben gevolgd. Wij weten nu dat juist deze verkeerde richtingen ons veel verder gebracht hebben. Ervaring en verbetering komen normaliter door een aantal mogelijkheden te beschouwen. Het beste resultaat is zo goed als wij die kunnen bedenken.

Decision-making is about making choices, selecting a course of action from alternatives. The purpose of decision-making is to make the best possible choice of action. However, the best choice of action is not necessarily the same as the best solution to the problem.

M. WATERHOUS EN G. CROOK, 'MANAGEMENT AND BUSINESS SKILLS' IN THE BUILT ENVIRONMENT, FACULTY OF BUILT ENVIRONMENT, UNIVERSITY OF CENTRAL ENGLAND, BIRMINGHAM, UK, (1995)UITGEVERIJ E & FN SPON, P. 106

Onze tijdsplanning en tijdsindeling waren niet onze sterkste kant. Wij wisten hoeveel tijd we konden besteden aan elk onderdeel van het project, maar al met al zijn we gaan achterlopen op de gestelde deadlines. Maar terugdenkend, mochten we deze opdracht nog een keer over doen, dan zien wij niet alleen onze mislukkingen. Ook als het cursusprogramma beter was voorbereid voor de studenten, hadden wij onze tijd effectiever en efficiënter kunnen indelen.

figuur 46: De route naar beste oplossing (Bron: I. Sokolov)

Bronvermelding

J.Wampler (2004) 'The Space Between', College of environmental Design, UC Berkeley. 7p

H. Proshanky (1987) 'The Field of environmental psychology: Securing it's future', New York, Graduate school and University centre, 1467p

NAI (2004) 'Tussenland', Den Haag, Ruimtelijk planbureau, 303p

J. Jacobs (1961), 'The death and live of great American cities', Random House, New York, 624p
Van der Voordt & Van wegen, 1991

R. Glanvillet (2006), Table of content, Sint-Lucas of Architecture, P 165.

M. Waterhouse & G. Crook, (1995) 'Management and bussiness skills: In the build environment' Faculty of of build environment, University of England, Birmingham (UK), E & FN SPON, P. 106

N. Sirvan, T Debraid (2008), Promoting social Participation for Healthy aging, Irdes-Institut Recherche et Documentation en economie de la sante, Paris

G. Heins (2010), 'Zelfredzaamheid in het publiek domein en probleemwijken', Internet: geraadpleegd op 15 jun 2010.
[www. heinsadvies.nl](http://www.heinsadvies.nl)

M. Castells e.d. (2004) 'The Network Society: a cross-cultural perspective', Cheltenham (UK), Adward Elgar

D.J.M. Van der Voordt & H.B.R Van wegen (1991), 'Sociale veiligheid en gebouwde omgeving', Publicatie bureau TUD, Delft

F. N. Piro, Ø. Næss, B. Claussen (2006) Physical activity among elderly people in a city population: the influence of neighbourhood level violence and self perceived safety, Institute of General Practice and Community Medicine, University of Oslo, Norway

E. Guilley, C. J. Lalive d'Epinay (2008), Social Status and Mortality With Activity of Daily Living Disability in Later Life, Center for Interdisciplinary Gerontology, University of Geneva, Switzerland

[restant bronvermelding volgt]